

Euskararen berreskurapen-prozesua helduen munduan

Dionisio Amundarain

Adineko jendea euskalduntzen eta alfabetatzen —Carrionek bere tesian “eskolatzen” hitza erabiliko du “alfabetatzen” esateko— ari garenon ideia nagusiak ongi jaso eta sistematizatu ditu aipatu autoreak.

Sistematizatu esatean, ordea, adierazpentxo bat egin beharra legoke. Aspaldi honetan, eskuarteko arlo honetan, beste askotan bezala, ohiturik gaude arazoa —arazo guztia, esango nuke gainera— kuantitatiboki bakarrik hartzen: *horrenbeste* jende euskaldun gara, *horrenbeste* euskaldundu (behar) dugu, *horrenbeste* ordu ematen da telebistaz eta irratiz, *horrenbeste* ikastordu ematen dira euskara irakasten euskaltegietan, etab. Carrionen tesian, joera horren aldean, beste hau nabari da, gure gaiari gagozkiola bederen: gehienbat kualitateari, nolakotasunari dagokiona. Interesgarriak dira erabiltzen dituen epitetoak: “motivación máxima o ilimitada”, “uso suficiente”, “motivación suficiente”, “uso excesivo o incluso abusivo”, “necesidad real y personal”, “uso espontáneo”, “prestigio lingüístico”, etab. etab. Ere mu sinbolikoa (“espacio simbólico”) definitu ondoren dakarren komentariotxo ere bide honetatik doa: “horiek (beren hizkuntza garapen osoaz janzten dutenak, alegia) dira hizkuntzaren bihotz” (40. or.).

Beharbada, izaera honek ekarriko dio Carrionen tesi honi beste jende askok bazter utzia izatea. Burujoera matematiko eta estatistikoko askori, ulertezin ez bada ere, adigaitz eta bitxi gertatuko zaiolakoa beldur izatekoa da. Horrelako usaintxo bat nabaria izan zen Gasteizen, dagoeneko, Carrionek bere tesia aurkeztu zuenean.

Dena den, eta zorionez, beste jende askorentzat gertatuko da aurrerantzean erreferentzi gune lan hau; neurri handienez Euskal Herritik/Euskaditik abiatuz eta Euskal Herriari/Euskadiri begira pentsatua eta garatua den hau.

Segidako lerrook ere hari beretik ari nahi lukete; beti ere, adinoko jendearen euskalduntasunari eta alfabetatze-euskalduntzeari buruz.

1. Zertan dautza Alfabetatzea eta Euskalduntzea

Esan beharrik ez, bi prozesu guztiz diferenteak direla, jakina, abiapuntua ere guztiz desberdina dutela.

1.1. Alfabetatzea

a. Abiapuntua

Alfabetatze hitza anbiguo samarra gertatzen da askotan. Ez du ematen, ordea, argiago eta egokiagorik asmatu denik. Carrionek bere tesian darabilen "eskolatu" hitza ere —gauza bera adierazteko—, bere testuingurutik at edota inolako adjektiborik gabe erabiliz gero, nahikoa desegoki har daiteke. Esan nahi da, nahiz bata nahiz bestea testuinguru jakin batean erabili ohi direla, eta hala hartu behar direla. Euskal Herrian, gutxi edo gehiago alfabetatu edo eskolatu gabeko jende gutxi aurkituko da: gehientxoena dira eskolan ibiliak; beraz, alfabetatuak edo eskolatuak dira. Baina, erdaraz dira alfabetatuak edo eskolatuak. Euskaraz, berriz, alfabetatugabeak dira, eskolatu gabeak. Zentzu honetan esango da, jende horrek euskara landugabea duela.

Landugabea. Zorrotz hartuz, ezin esan hitz juxtua denik alfabetatugabearen abiapuntua adierazteko. Halere, baliagarri gerta